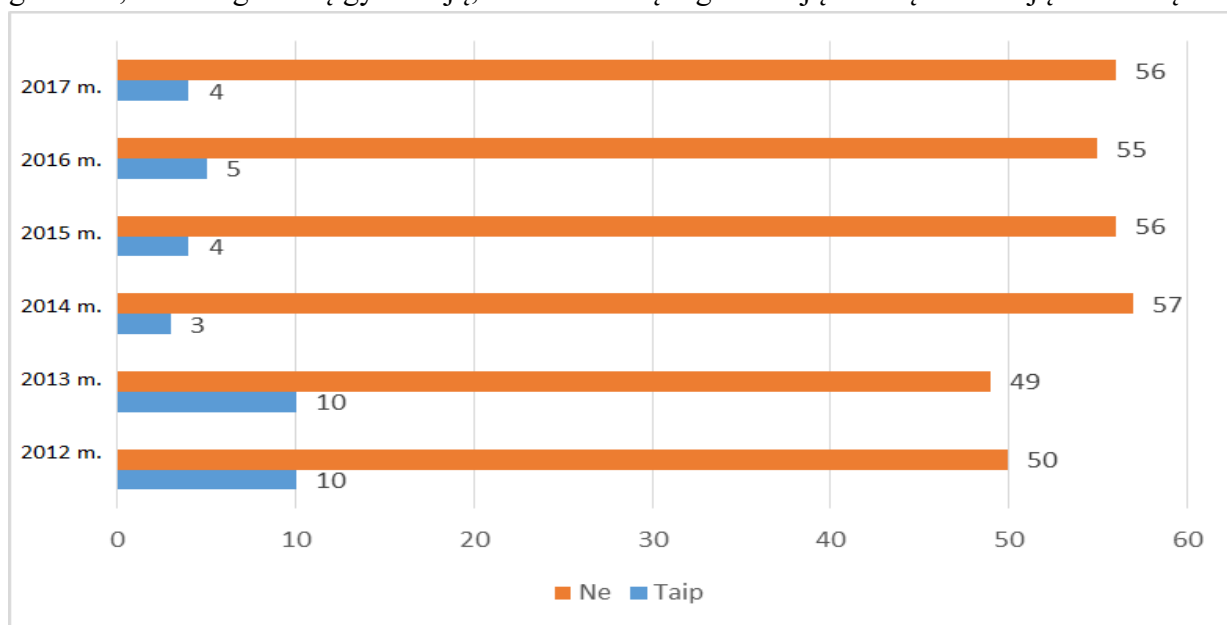

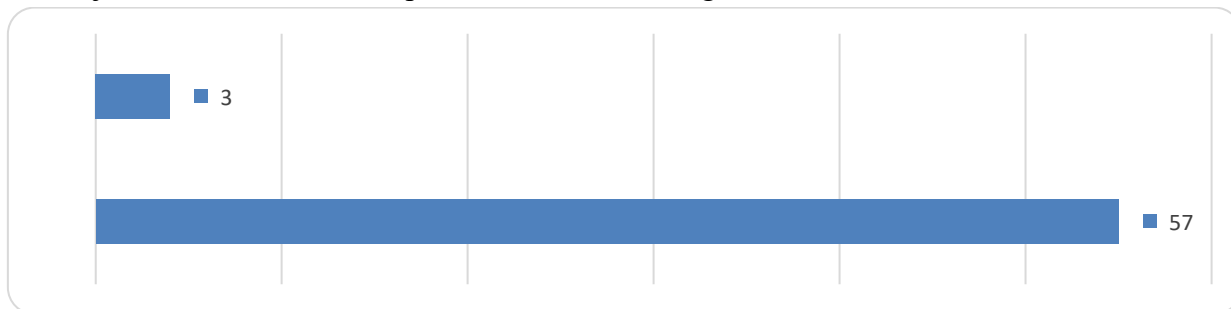
1 ir 2 paveiksluose pateikiama informacija apie savivaldybes, kurios neišdavė ar panaikino licencijas ir apribojo laiką, kuriuo galima prekiauti alkoholiniais gėrimais, atsižvelgusios į gyventojų, visuomeninių organizacijų ar kitų institucijų nuomonę. Abiejuose paveikslėliuose galima pastebėti panašias tendencijas: per metus neišduotų ar panaikintų licencijų skaičius sumažėjo nuo 10 atvejų 2013 ir 2012 m. iki 4 atvejų 2017 m. Tuo tarpu taikomi prekybos laiko apribojimai stipriai sumažėjo 2015–2017 m., 2012–2014 m. vidutiniškai kasmet buvo taikomi septyniolikoje savivaldybių. Nors iš šių duomenų nematome savivaldybėse taikomų apribojimų dažnio, galima pastebėti šių apribojimų sumažėjimą. Gana žemi abiejų rodiklių duomenys gali būti dėl gyventojų ir visuomeninių organizacijų nežinojimo apie galimybę kreiptis į savivaldybes šiais klausimais, žemo pilietinės visuomenės aktyvumo arba kai kurių savivaldybių neatsižvelgimo į gyventojų, visuomeninių organizacijų ar kitų institucijų patarimus ir prašymus.

1 pav. Ar savivaldybė yra neišdavusi licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, atsižvelgdama į gyventojų, visuomeninių organizacijų ar kitų institucijų nuomonę?

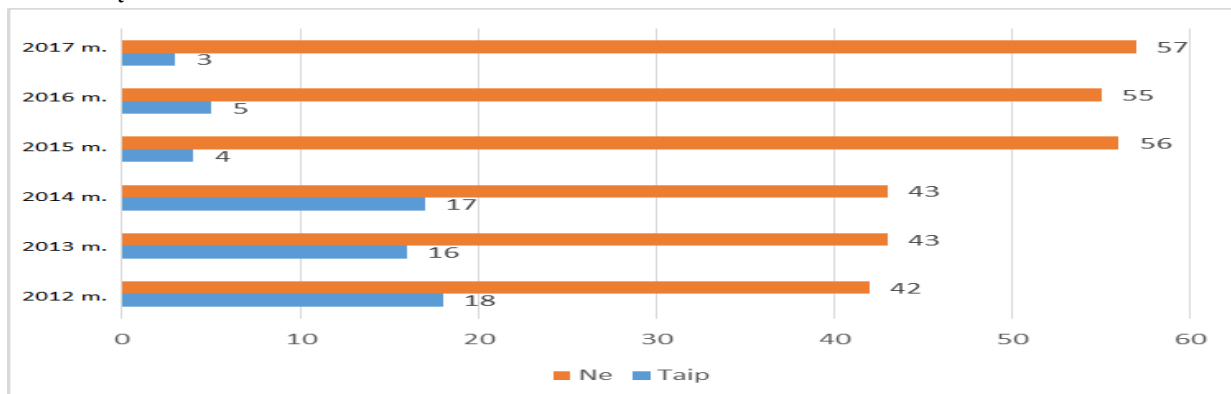

2 paveiksle pateikti savivaldybių, kurios svarsto pasinaudoti teise nustatyti vietas ir (ar) teritorijas, kuriose draudžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais valdymo kompetencijai priklausančiose vietose, duomenys. Lazdijų ir Rokiškio r. savivaldybės nurodė po 1 šventės teritoriją, o Šilalės r. savivaldybė nurodė net 5 švenčių teritorijas, kuriose draudžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais. Tačiau, atsižvelgiant į bendrą statistiką, tik labai mažas savivaldybių skaičius draudžia prekiauti alkoholiniais gėrimais tam tikrose vietose ar teritorijose.

2 pav. Ar savivaldybės taryba svarsto galimybę pasinaudoti teise nustatyti vietas ir (ar) teritorijas, kuriose draudžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais?

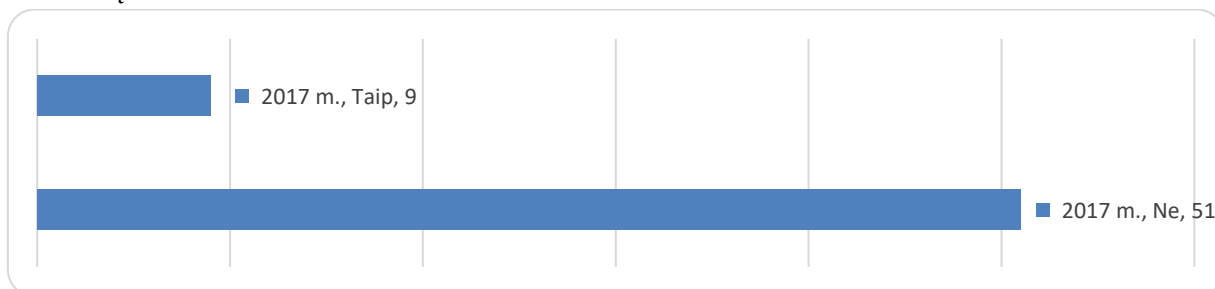

3 pav. Ar savivaldybė yra apribojusi laiką mažmeninės prekybos įmonėms, prekiaujančioms alkoholiniais gėrimais, atsižvelgdama į gyventojų, visuomeninių organizacijų ar kitų institucijų nuomonę?

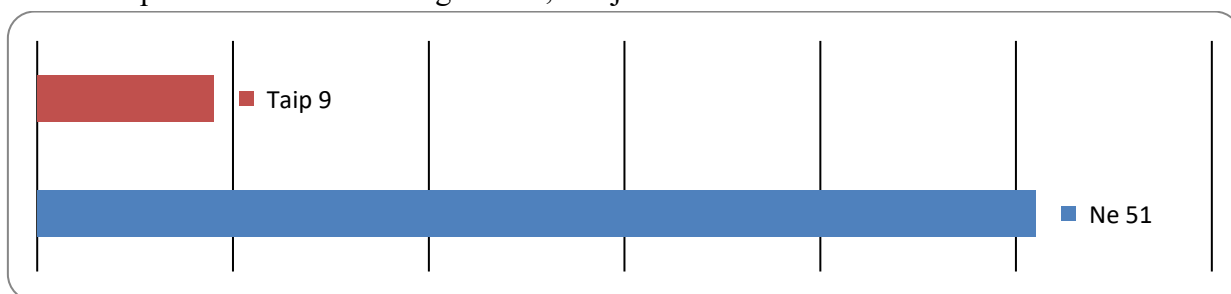
Kaip matome iš 4 paveiksle pateiktų duomenų, tik 9 savivaldybės apribojo laiką viešojo maitinimo įmonėms, prekiaujančioms alkoholiniais gėrimais, atsižvelgdamos į gyventojų, visuomeninių organizacijų ar kitų institucijų nuomonę. Atsižvelgiant į pateiktus duomenis, savivaldybės retais atvejais apriboja laiką viešojo maitinimo įmonėms, prekiaujančioms alkoholiniais gėrimais, dėl to kyla nepasitenkinimas visuomenėje ir institucijose, teikiančiose rekomendacijas savivaldybėms dėl prekybos alkoholiniais gėrimais laiko apribojimo. Pagal dabartinę situaciją galima teigti, kad savivaldybės turėtų daugiau imtis iniciatyvos, apribodamos laiką viešojo maitinimo įmonėms, prekiaujančioms alkoholiniais gėrimais.

4 pav. Ar savivaldybė yra apribojusi laiką viešojo maitinimo įmonėms, prekiaujančioms alkoholiniais gėrimais, atsižvelgdama į gyventojų, visuomeninių organizacijų ar kitų institucijų nuomonę?

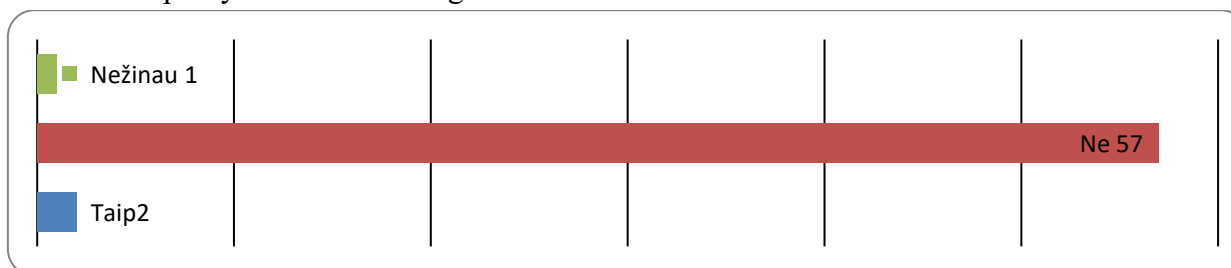
5 paveiksle yra nurodyti duomenys, kuriuose pateikta, kiek savivaldybės yra gavusios gyventojų, bendrijų, bendruomenių ar jų atstovų, asociacijų ar kitų institucijų raštu pareikštų nuomonių, policijos komisariatų pasiūlymų dėl laiko, kuriuo leidžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais, ribojimo. Po 1 atvejį nurodė 4 savivaldybės (Marijampolės, Alytaus m., Palangos m., Utenos r.), 2 atvejus – 1 (Panevėžio m.), po 3 atvejus – 2 (Šiaulių m., Klaipėdos m.), 19 atvejų – 1 (Kauno m.), o Vilniaus m. savivaldybė nenurodė tikslaus atvejų skaičiaus. Atsižvelgiant į tai, kad visos devynios savivaldybės, kurios yra raštu gavusios prašymų apriboti prekybos alkoholiniais laiką viešojo maitinimo įmonėms, prekiaujančioms alkoholiniais gėrimais, apribojo laiką, galima teigti, kad pagrindinė problema, taikant šiuos ribojimus, yra mažas visuomenės ir kitų organizacijų aktyvumas.

5 pav. Ar savivaldybė yra gavusi gyventojų, bendrijų, bendruomenių ar jų atstovų, asociacijų ar kitų institucijų raštu pareikštų nuomonių, policijos komisariatų pasiūlymų dėl laiko, kuriuo leidžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais, ribojimo?

6 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad labai maža visuomenės dalis raštu teikia nuomones savivaldybėms dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais neišdavimo. Tik viena savivaldybė nurodė apklausoje, kad gavo gyventojų prašymą neišduoti licencijos, tačiau į jį nebuvo atsižvelgta. Atsižvelgiant į tai, kad savivaldybėse buvo gauta tik 9 nuomonės dėl laiko, kuriuo leidžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais, ribojimo, aiškiai matomas nepakankamas visuomenės aktyvumas. Mažas visuomenės aktyvumas gali kilti dėl to, kad yra susidariusi nuomonė apie mažą šios priemonės efektyvumą, tačiau ne visada savivaldybės yra pajėgios neišduoti licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais dėl esamo teisinio reglamentavimo.

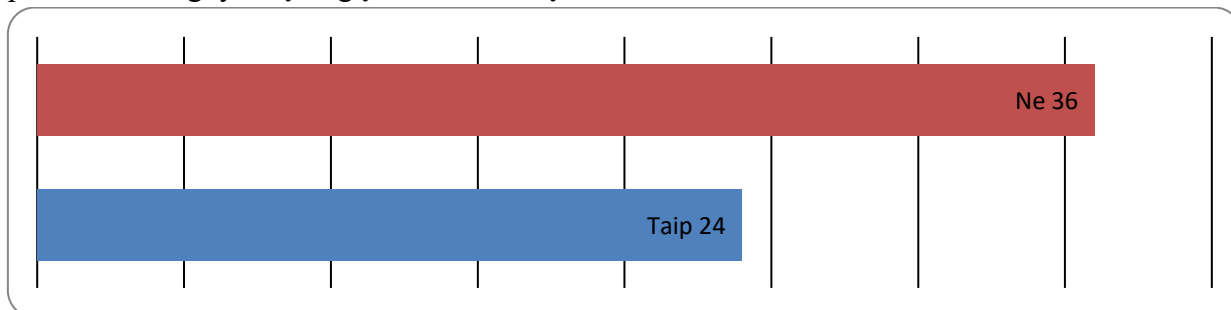
6 pav. Ar savivaldybė yra gavusi gyventojų, bendrijų, bendruomenių ar jų atstovų, asociacijų ar kitų institucijų raštu pareikštų nuomonių, policijos komisariatų pasiūlymų dėl licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais neišdavimo?

Iš 7 paveiksle pateiktų duomenų galime matyti, kad mažiau nei pusė savivaldybių vadovaujasi 2015 m. lapkričio 1 d. savo nustatytu atstumu, kuriuo draudžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais nuo

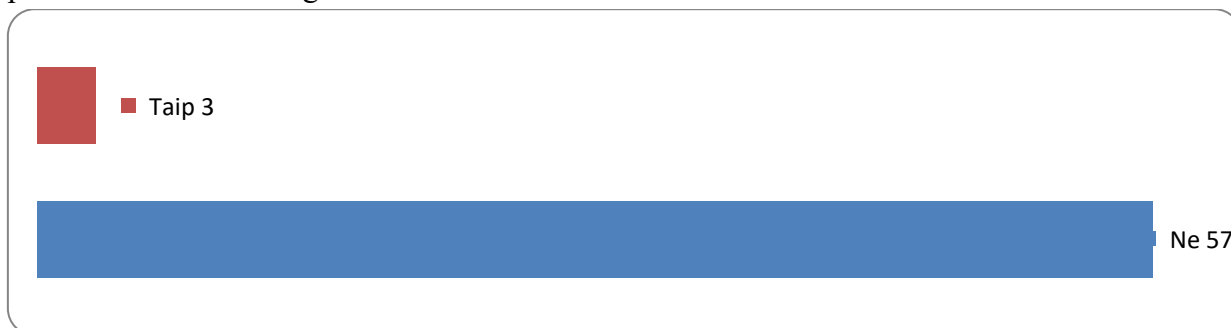
laisvės atėmimo, statutinių tarnybų, sveikatos priežiūros ir ugdymo įstaigų, maldos namų.

7 pav. Ar savivaldybė ir po 2015 m. lapkričio 1 d. vadovaujasi savo nustatytu atstumu, kuriuo draudžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais nuo laisvės atėmimo, statutinių tarnybų, sveikatos priežiūros ir ugdymo įstaigų, maldos namų?

Iš 8 paveiksle pateiktų duomenų galime matyti, kad maža dalis savivaldybių gauna ir atsižvelgia į laisvės atėmimo, karinių ir sukarintos tarnybų, policijos ir kitų statutinių, sveikatos priežiūros, ugdymo įstaigų, šių įstaigų ir maldos namų ar religinių bendruomenių vadovybės rašytinius prašymus. Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybė yra apribojusi net 82 teritorijas po 50 metrų ir 1 teritoriją – 30 metrų, kuriose draudžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais. Taip pat Šilutės r. savivaldybė yra nustačiusi 3 teritorijas po 50 metrų, kuriose draudžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais, ir 1 teritoriją (10 metrų apribojimas) nurodė Tauragės r. savivaldybė. Šios savivaldybės turėtų būti puikus pavyzdys, kaip galima riboti prekybą alkoholiniais gėrimais aplink įvairias įstaigas ir teritorijas.

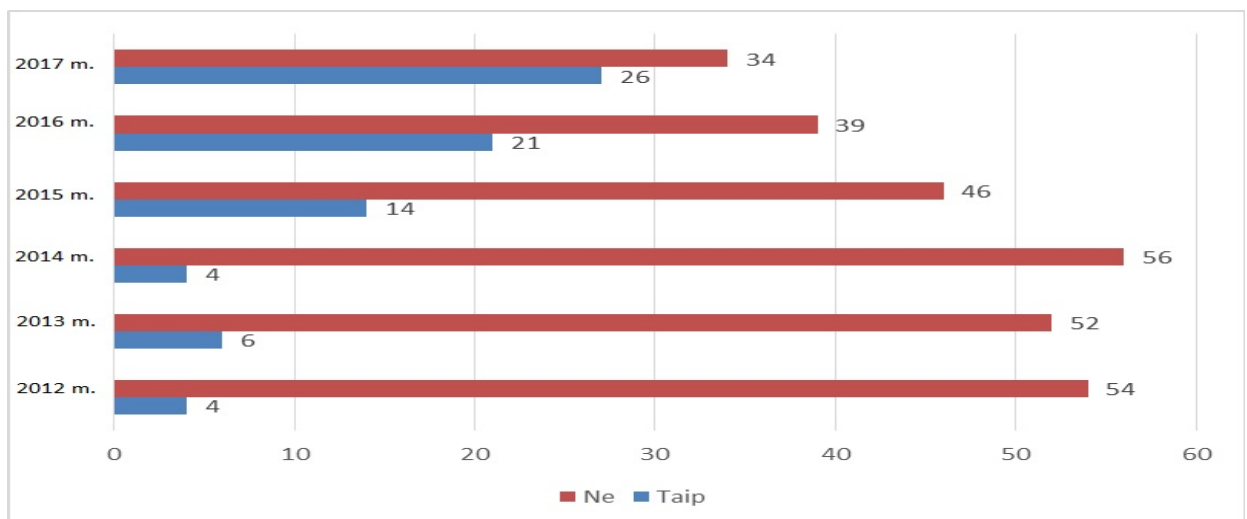
8 pav. Ar savivaldybės taryba, gavusi laisvės atėmimo, karinių ir sukarintos tarnybų, policijos ir kitų statutinių, sveikatos priežiūros, ugdymo įstaigų, šių įstaigų ir maldos namų ar religinių bendruomenių vadovybės rašytinį prašymą ir įvertinusi, ar jame išdėstyti argumentai pagrindžia, kad, siekiant apsaugoti visuomenės saugumą, viešąjį interesą ir (ar) viešąją tvarką, yra būtina uždrausti prekiauti alkoholiniais gėrimais prie įstaigos ar maldos namų, kurių vadovybės prašymas buvo gautas, yra nustačiusi, kokių atstumu nuo šios įstaigos ar maldos namų teritorijos draudžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais?

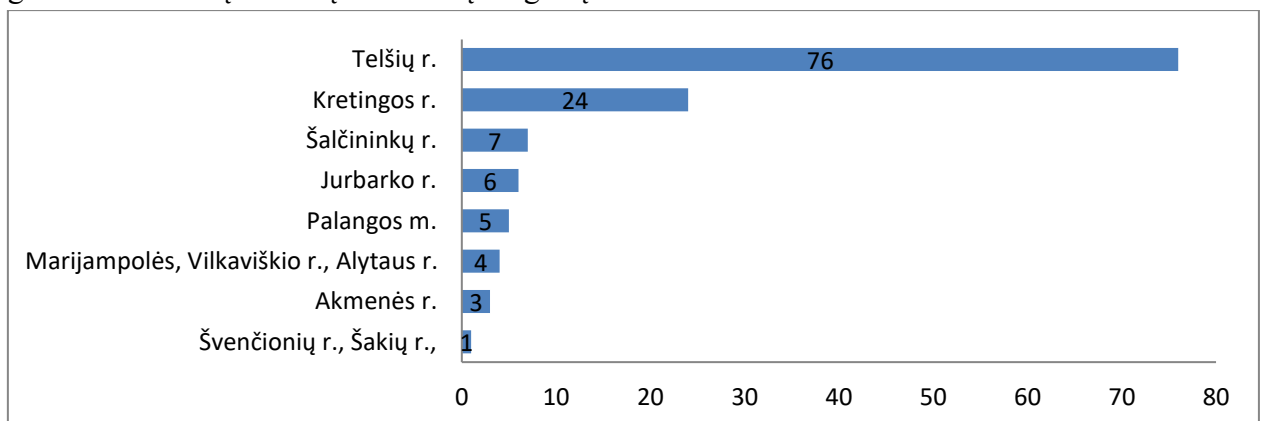
Draudimas prekiauti alkoholiu oficialių švenčių ir masinių renginių metu ne tik sumažina nelaimingų atsitikimų, traumų ir konfliktų kiekį, bet kartu rodo ir teigiamą pavyzdį visiems šiuose renginiuose dalyvaujantiems, kad šį draudimą galima vertinti kaip alkoholio vartojimo prevencijos priemonę. 9 ir 10 paveiksluose pateikiami savivaldybių tarybų, apribojusių ar

uždraudusių prekybą alkoholiniais gėrimais švenčių ir masinių renginių metu, duomenys. 2017 m. per visą stebimą laikotarpį didžiausias skaičius savivaldybių (26) pasinaudojo teise uždrausti prekybą alkoholiu renginių metu (2016 m. – 21 savivaldybės; 2015 m. – 14). Dauguma savivaldybių nėra linkusios pasinaudoti šia teise, bet su kiekvienais metais situacija gerėja ir savivaldybės pradeda vis dažniau naudotis šia teise. Nors šis draudimas nestipriai sumažintų suvartojamo alkoholio kiekį, tačiau prisidėtų prie didesnio renginių saugumo. Šį draudimą tikslingiau būtų vertinti kaip siekiamo elgesio skatinimą ar vietinės valdžios požiūrio į alkoholio vartojimą išraišką. Tačiau iš turimų duomenų galima teigti, kad dauguma savivaldybių nėra linkusios parodyti savo pozicijų šiuo būdu. Pagal 12.27 paveiksle pateiktus duomenis galima teigti, kad savivaldybės turi vis didesnę tendenciją apriboti ar uždrausti prekybą alkoholiniais gėrimais renginių ar kitų masinių švenčių metu. Nuo 2015 m. apytiksliai 5–7 savivaldybės kasmet padidina apribojimų ar draudimų skaičių, todėl vis daugiau renginių vyksta be alkoholio vartojimo.

9 pav. Ar savivaldybės taryba yra apribojusi ar uždraudusi prekybą alkoholiniais gėrimais švenčių, masinių renginių, parodų, koncertų, teatro spektaklių, cirko ir kitų renginių metu? (Detalūs 2017 m. duomenys pateikti 10 pav.)

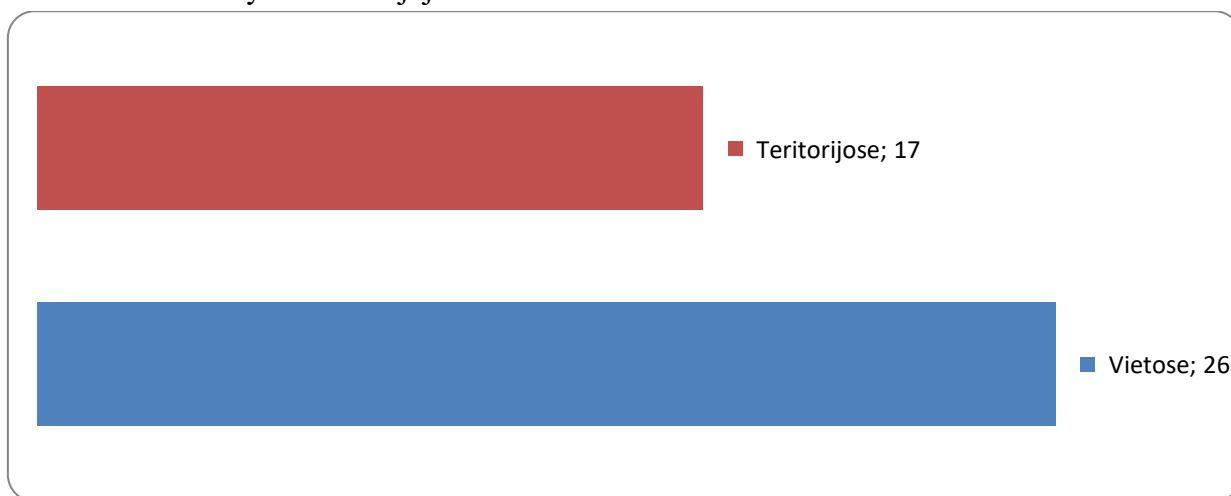

10 pav. Savivaldybių tarybos, kurios yra apribojusios ar uždraudusios prekybą alkoholiniais gėrimais oficialių švenčių ir masinių renginių dienomis

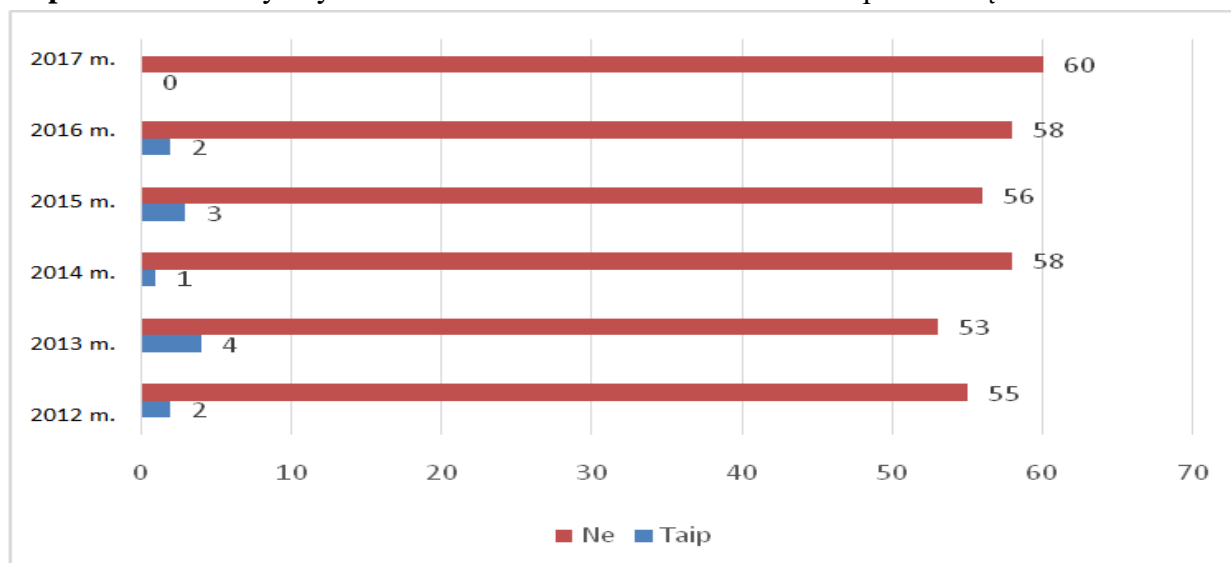
Iš 11 paveiksle pateiktų duomenų galime matyti, kad savivaldybės dažniau renkasi uždrausti ar apriboti prekybą alkoholiniais gėrimais švenčių, masinių renginių, parodų, koncertų, teatro spektaklių, cirko ir kitų renginių vietose, o ne teritorijose. Renginių vietose apriboti ar uždrausti prekybą alkoholiniais gėrimais yra paprasčiau ir nereikalauja didelių pastangų, kadangi tam tikrose savivaldybių teritorijose gali būti jau veikiančių prekybos vietų, prekybą alkoholiniais gėrimais kuriose reiktų apriboti ar uždrausti.

11 pav. Nurodykite, ar savivaldybės taryba yra apribojusi ar uždraudusi prekybą alkoholiniais gėrimais švenčių, masinių renginių, parodų, koncertų, teatro spektaklių, cirko ir kitų renginių vietose ar savivaldybės teritorijoje?

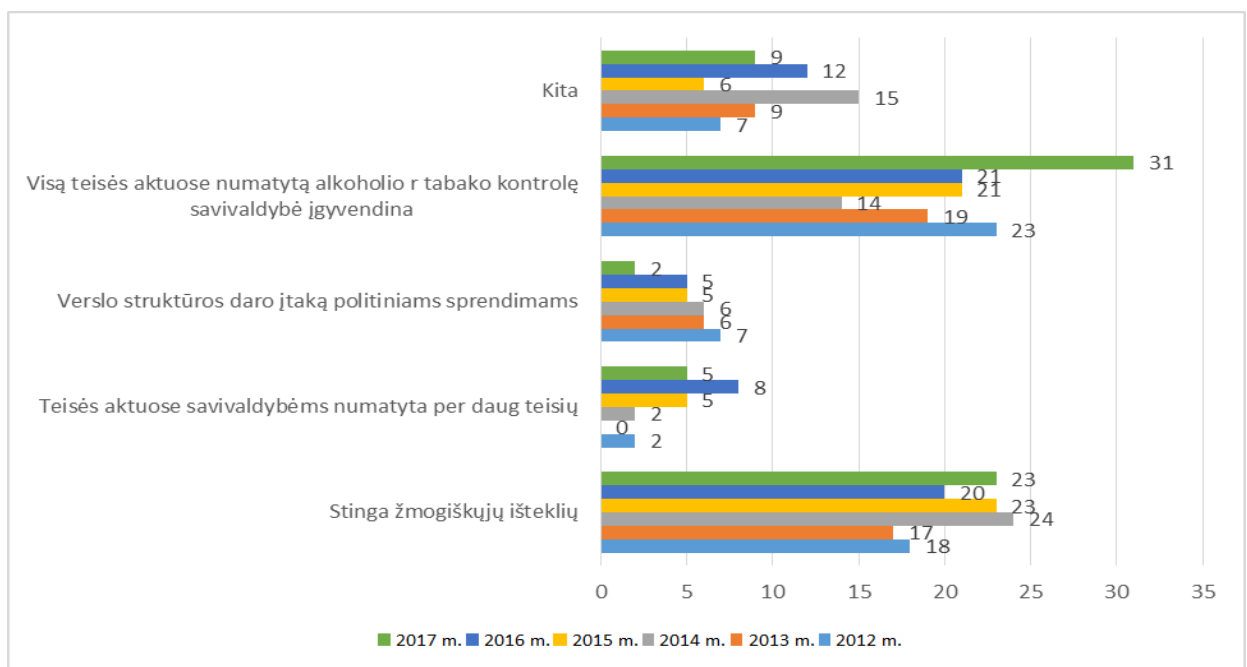
Kaip matyti iš toliau pateikiamų apklausos rezultatų (žr. 12 pav.), išorinės alkoholio reklamos pažeidimų 2017 m. nebuvo nustatyta nė vienoje savivaldybėje. Tai gali reikšti, kad savivaldybių alkoholinių gėrimų išorinės reklamos kontrolė yra vykdoma nuosekliai, kadangi, ir Departamento duomenimis, skundų dėl išorinės alkoholio reklamos pažeidimų nėra gaunama.

12 pav. Ar savivaldybė yra nustčiusi išorinės alkoholio reklamos pažeidimų?

13 paveiksle pateiktos pagrindinės priežastys, dėl kurių savivaldybės neįgyvendina visų joms teisės aktais suteiktų teisių alkoholio ir tabako priežiūros srityje. Dažniausiai 2017 m. įvardyta priežastis buvo žmogiškųjų išteklių trūkumas (23 savivaldybių), 31 savivaldybės atstovų nuomone visos teisės aktuose numatytos alkoholio ir tabako priežiūros priemonės buvo įgyvendintos, 9 savivaldybių atstovai nurodė „kita“, t. y. įspėjamųjų ženklų nerūkymo zonose nebuvimas, mažas nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių aktyvumas, palankus gyventojų požiūris į alkoholinių gėrimų verslą bei vartojimą, didelis prekybos alkoholiu vietų skaičius ir didelis gyventojų įtraukimas į šį verslą trukdo savivaldai aktyviai naudotis Įstatymo priemonėmis, t. y. riboti ir efektyviai įgyvendinti prekybos alkoholio laiko ir vietos ribojimus. 2 savivaldybių atstovų teigimu, alkoholio ir tabako priežiūrą įgyvendinti trukdo verslo struktūrų daroma įtaka, 5 savivaldybių atstovų teigimu – per didelis teisės aktuose nustatytų teisių savivaldybėms skaičius. Taigi, kiek daugiau nei trečdalis savivaldybių atstovų nuomone, didžiausia alkoholio ir tabako priežiūros įgyvendinimo kliūtis yra žmogiškųjų išteklių stygius, o, pusės savivaldybių nuomone, visa savivaldybėms patikėta veikla yra vykdoma.

13 pav. Nurodykite priežastis (jei tokių yra), dėl kurių savivaldybė neįgyvendina visų jai teisės aktais suteiktų teisių alkoholio ir tabako priežiūros srityje

2017 m. savivaldybių apklausa pateikia duomenis apie alkoholio ir tabako produktų vartojimą, atskleidžia esamas problemas ir pateikia savivaldybių atstovų siūlymus, kaip galima pagerinti dabartinę padėtį. Daugumos savivaldybių pastangos, panaudojant kontrolės priemones, gali pasirodyti nepakankamos, tačiau dažnai susiduriama su teisinio reguliavimo spragomis, kuriomis naudojasi ūkio subjektai, užsiimantys alkoholio ir tabako produktų prekyba. Pateiktose apklausose vienas iš geriausių pavyzdžių, kaip galima pažaboti įstatymus pažeidinėjančius prekyautojus, yra Kauno m. savivaldybė, kuri apribojo laiką prekiauti alkoholiu net 19-ai ūkio subjektų. Taip pat savivaldybių apklausoje išryškėja mažas visuomenės aktyvumas teikiant nuomones ir pasiūlymus dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais neišdavimo

arba prekybos laiko apribojimo. Visuomenės iniciatyvos gali ne tik sumažinti alkoholio ir tabako produktų vartojimo sąlygojamą žalą, bet ir leisti vietinėms bendruomenėms efektyviau spręsti savo problemas.

Savivaldybių apklausa padeda atskleisti valstybinio lygmens kontrolės priemonių spragas ir taip prisidėti prie jų taisymo, o didesnės atsakomybės suteikimas savivaldos institucijoms prisidėtų prie lankstesnio problemų sprendimo. Tačiau didelė problema išlieka papildomų žmogiškųjų resursų ir finansavimo užtikrinimas. Nepaisant visų sunkumų, su kuriais susiduria savivaldybių lygmens alkoholio ir tabako kontrolę vykdančios institucijos, jos turi ir daug potencialių kontrolės vykdymo galimybių, kurios lieka nepanaudotos. Kaip matome iš pateiktų duomenų, savivaldybės geriausiai susitvarkė su išorinės reklamos pažeidimais, 2017 m. tokių nebuvo nustatyta.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos savivaldybės turi gana didelę alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių kontrolės įvairovę (nuo licencijų verstis mažmenine prekyba išdavimo iki laiko, kuriuo leidžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais, ribojimo, draudimo prekiauti renginių metu ar nerūkymo zonų steigimo), tačiau savivaldybės dažnai nepasinaudoja savo teisėmis vykdyti alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių kontrolę. Apibendrinus apklausos duomenis, galima teigti, kad savivaldybės daugelį joms patikėtų kontrolės priemonių vykdo tik iš dalies, nors tokie rodikliai, kaip nerūkymo zonų skaičius, prekybos alkoholiu draudimų renginių metu skaičius, vis didėja, šias priemones taiko ne visos savivaldybės arba savivaldybių taikomi draudimai apeinami dėl anksčiau minėto teisinio reguliavimo situacijos.